

Magyar Nemzeti Múzeum
Budapest VIII.

KÖSZEG ÉS VIDÉKE

ELTÉSI ÁR egynegyed évre:
Helyi házhoz szállítva 1:50 Pengő
Vidékre postán 1:80 Pengő
Külföldre egy évre 3 dollár

Megjelenik minden vasárnap.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Köszeg, Várkör 39.
Felelős szerkesztő és kiadó Rónai Frigyes.
Telefonszám 23

Nyitár sora 32 fillér
Hirdetések millimétersoranként 6 fillér
Leghísebb hirdetés 120 P

A kisipari hitel.

A kisipar megsegítése egyik legfontosabb problémánk ma, nemcsak általános gazdasági szempontból, de szociális okokból is. Ez a foglalkozási ág, amely hazánkban oly kiváló hírnévnek örvend, sőt országunk határain túlmenően is nem egyszer szerzett méltó elismerést a magyar ipar produktumai részére, nemcsak megérdemli, hogy nagy gondjában, — ami a hitelválsággal kapcsolatban tornyosul feje körül, — segítségére siessen az állam, de elsősorban nemzeti kötelesség is, hogy lehetővé tegyük számára a fejlődés lehetőségét. A magyar kisiparos-társadalom a nemzet törzsének egyik megingathatatlanabb fáját jelenti, melyet nem tudott kikezdeni semmiféle nemzetellenes eszme, mindenkor hűséggel és odaadó munkaszeretettel működött a maga portáján, azt lassu szolid munkával építette, melytől a nagy közönségnek is szolgálatára volt. Most bajjal küzd Gondjait, amelybe jutott, munkáján kívül álló okok idézték elő, mert korántsem lehet azt állítani, hogy a magyar kisiparos társadalom letért volna arról a szorgalmas, munkaszerető útról, amely hosszú évszázadokra visszamenőleg jellemezte ezt a dolgozó társadalmi réteget. Az idő ma bajt és gondokat vitt a kis műhelyszobákba. Az iparos hitelnehézségekkel küzd, miközben munkája zavartalan folytatásaközben nem egyszer maga is kényszerül megrendelőinek hitelt, fizetési haladékokat adni. Nagyon bölcsen cselekszik kormányunk, ha figyelmét reáirányítja erre az érdemdes kézműiparos osztályra s a lehetőségek határain belül a legmesszebb megy el támogatásában. Nagy örömmel vettük híret annak, hogy a gabonajavaslatlalt kapcsolatban a tárgyalás alatt álló törvényjavaslatban külön tétel gondoskodik arról, hogy a kisiparosok forgalmi adóján essék. Bizonyára osztatlan elismerés fogja kísérni a kormány ama

határozott cselekedetét, hogy a segédmunkaerők alkalmazása nélkül működő kisiparosok számára oly messzemenő könnyítést visz a gyakorlatba, amely teljesen eltörli részükre a forgalmi adót. Alig jutott nyilvánosságra ez a nagyjelentőségű cselekedet, máris újabb segítséget hozott a kereskedelemügyi miniszter. A minapában ugyanis az iparosok érdekképviselőinek bevonásával nagyjelentőségű értekezlet folyt le, melyen a gyufa kölcsönből visszararadt összegek egy részét, nem jelentektelen summát, tízmillió pengőt, a kisipar részére juttattak. Ez a tízmillió pengő a kisipari hitelakciót azonnal szolgáló hivatott, melynek lehozolítására az Iparosok Országos Központi Szövetkezetét és a Budapesti Kisipari Hitelszövetkezetet kérték fel. Örvendetes tényként kell elkönyvelnünk azt is, hogy a kisipari hitel kamatlába nem lesz nagyobb a mezőgazdaság számára nyújtott hitel kamatlábnál. Mindezeket tulmenőleg a kormány módozatokat keres melyek segítségével a rendelkezésére álló összeg felhasználásával a kisipar hiteligényeit ezen a kereten tulmenőleg is ki lehessen elégíteni. Maga a kereskedelemügyi miniszter tette azt az örvendetes kijelentést, hogy a kisipari export fejlesztésének, valamint a kisipart érdeklő vám és tarifális kérdéseknek s végül a kisipari termelés által fedezhető import csökkentése érdekében a kereskedelemügyi miniszterium kebelében intézkedés és szerves megoldás létesül már a közeljövőben. Bizonyára széles körökben talál megnyugvásra nemcsak a hitelkérdés illetően való megoldása, de a miniszter ama bejelentése is, hogy a fennálló problémákkal nemcsak, hogy foglalkozik, de azok megoldása érdekében határozott és kidolgozott programmal is rendelkezik, melynek életbeléptetése már a közeljövőben várható. A magunk részéről mindig nagy örömmel regisztráljuk, ha iparostársadalmunk megsegítése érdekében valami pozitívum történik.

Ma, amikor a mezőgazdaság nagy gondja tölti el leginkább a lelkeket, örömmel tapasztaljuk, hogy a kormányzat figyelme ráirányult kisiparosaink nyomasztó helyzetére is.

Megnyitott a kőszegi strandfürdő.

Nem lehet vitás, Kőszegnek a nyaralóvárosnak strandfürdőre szüksége van. Szombathely, Kőrmend, Sárvár, Szentgotthárd után most Kőszegen is megnyitott. Aki először lép be a strandfürdő területére, kollektíven lepődik meg.

A strand 60 méter hosszúságban nyúlik 8—10 méter mélységben a vízbe, amelynek szélessége rendszeres vizállás mellett ugyancsak körül 8 méter. A víz mélysége a strand szélességben fokozatosan 1 métert ér el, tehát gyermekek is használhatják végig a strandot. A turbina alatti zubatag a lehető legfrissitettebb hat, mely után 15 méter hosszúságban és 8 méter szélességben a 80 cm vizállás mellett a medence végig ki van betonozva. Ezután következik még egy 25 méter hosszú 1:20 cm vizállással uszásra alkalmas medence. Tusok lehetőleg még az idén be lesznek állítva. A turbina előtti része a melomárok végig használható, természetesen csak gyakorlott uszóknek. Itt 2 óráig, a strandfürdő alatt pedig 3 óráig áll majd a fürdőző rendelkezésére 30 filléres órabér ellenében. A strandfürdő végén remek természetes iszapfürdő van, mely különösen dél-előtt használható. A sziget természetesen homokja is kitűnő barsonyos, de magára a strandra külön kitermelt legfinomabb strandhomok került. A kabinok és közös vatközök 3—400 ember fürdéséit teszik lehetővé. A Hangya kezelésében a buffet külön szenzációja a strandnak. Frissen csapolat sör, bor, ásványvizek, tej, aludttej, vaj, fagylalt, felvágottak, sajtok, cukrok stb. a leg-

Kőszeg és a renaissance.

Még Kőszeg legutóbb megjelent művelődéstörténeti feldolgozásában is azt találjuk, hogy Kőszegen a renaissance eommi különösebb nyomot nem hagyott. A Hadtörténelmi Múzeum római és olasz kiállításának bizottsága f. hó 14—15 i kőszegi kiállítás alkalmával, dr. Bevilacqua Borsody Béla felhívta a figyelmemet egy házra, melyen világosan látszik a késői renaissance az a formája, melyet közönségesen felsőmagyarországi renaissance-nek szoktak nevezni.

Ezen megállapítás kétségkívül emeli Kőszeg kultúrtörténetét és műemlékei számát. Azonban országos művészettörténeti szempontból is nagy jelentősége van e ténynek, mivel meghatározza a felsőmagyarországi renaissance utvonalt.

Hogy fenti állításomat megvilágítsam, vázolnom kell a felsőmagyarországi renaissanceot. Szepességen és Sárosban ismeretes várakon, kastélyokon, templomokon és egyéb épületeken a legfelső ablaksor felett a párkány és e fölött a pártázat. Ez a architektúrát reprezentálják legjobban a kasmárki Thököly-vár, az eperjesi Rákóczi-ház, a löcsei Thurzó-ház, a görgői, barakóczi, szinyei, és petróczi templomok. Ezen épületeken levő párták gyönyörű, magyaros művészi alkotások és ezért sokáig önálló magyar renaissance-nek tekintették. Azonban a párták és párkányzat északolaszországi (Velence, Lombardia) születés. Magának a pártának és párkányzatnak a pusztá jelenléte is tehát olasz iskolát jelent, azonban egy nemzet sem tudta ezt annyira magáévá tenni, elnemzetesíteni és az eredeténél szásszor szebbé és művésziesebbé tenni, mint mi. Ugyanennek a párták-pártányzatos

építkezésnek nagyszámu példájával találkozunk Lengyelországban is, persze elingyelesített formában. Sokáig vita tárgyát képezte, hogy Felsőmagyarországból vándorolt át Lengyelországba vagy Lengyelországból Magyarországra ez a modor.

A legutolsó felfogás az volt, hogy mivel úgy a magyar, mint a lengyel késői renaissance-nek az olasz volt az elképe, tehát az e sőbb-ség kérdése nem fontos, mivel ezen renaissance-nek épen olasz eredete miatt úgy is egy hatalmas utat kellett befutnia, míg a Tátrán tul juthatott. Ennek a renaissance-nek főérdekesége, hogy nincs szerves összefüggésben a nagy renaissanceal, ugyanis az a XV. századot töltötte be áthúzódva a XVI. század elejére, míg a késői pedig a legjobban virágzik nálunk a XVI. század végén és a XVII. század elején, sőt Lengyelországban még a XVIII. században is. E két renaissance közötti időben pedig a klasszikus barokk már teljes pompájában virágzott.

A késői renaissance utja fel Lengyelországba és Felsőmagyarországba azonban nem volt érdektelen. A kutatás és a műemlék a következő utvonalt adták: Lombardia, Tirol, Steyerország (Graz) Morvaország, Szilézia, Lengyelország, Felsőmagyarország (Szepesség, Sáros). Ez az utvonalt érthető is volt, mivel a török hódoltsági területen nem haladhatott a legrövidebb uton Felsőmagyarországba és Lengyelországba. A pártányzatos-pártás építkezésnek találták ugyan nyomait Pozsonyban és Póstyénben is, azonban ezeket a szomszédos Morvaországból kisugárzott hatásnak tartották.

Már régen foglalkoztatott a kérdés, hogy miért kellett a késői renaissance-nek ekkora kerülő utat választani, amikor ezen kerülő ut-

is a legrövidebb, de számba nem jöhető, török hódoltsági ut között lehetett volna egy középut is: a magyar királyi terület. Ezt igazolja a kőszegi felfedezés, amely most már világosan megjelöli a rövidebb utvonalt: Graz, Kőszeg, Pozsony, Póstyén, Budatin, Szepesség, Sáros, Lengyelország.

Az a ház, amely e fontos kérdésben, mint koronatanu szerepel, megérdemli, hogy vele bővebben foglalkozzunk. A ház Dr. Szovják Hugu ügyvéd tulajdona, ki a legnagyobb előzékenységgel vezetett körül szobájában is és egy tőli fényképet is becsajtott rendelkezésemre, amelyen a lombos fák miatt most nehezen felvehető jellegzetes párták kifejezésre jutnak.

A párták félköralakúak, tehát még nincsenek elmagyarosodva, mint a Szepességen, ami a fenti feltevést igazolja, hogy pártás építkezés előbb volt Kőszegen, mint Felsőmagyarországon. Sajnos a párták köze be van építve s az így nyert, összefüggő falrész fölő lehetett a tetőt helyezni, ami a ház magasságát emelte. Ha a párták köze nem lett volna beépítve, akkor talán már régen egész laikus ember is felhívta volna a figyelmemet e házra, mely egészen kirivott volna a többi ház közül. Csupán véletlen tehát, hogy ezideig nem járt senki arra, ki ép a felsőmagyarországi renaissanceal foglalkozott intenzíven.

Meg kell említeni, hogy valószínűleg a városháza is pártányos-pártás épület volt. A pártány most is magvan, míg a párták között úgy építették be, hogy a párták körvonala sem maradtak meg. Azonban a vakolat eltávolítása esetén bizonyosan fel lehetne fedezni a pártákat.

Amant Zoltán

